

JAUNIEŠU AR IEROBEŽOTĀM IESPĒJĀM PĒTĪJUMS PAR IECIETĪBU UN DISKRIMINĀCIJU

Gala ziņojums

Materiāls tiek izstrādāts projekta “Resiliences pieeja jauniešu ar ierobežotām iespējām līdzdalības stiprināšanā” ietvaros, kuru finansē Islande, Lihtenšteina un Norvēģija caur EEZ un Norvēģijas grantu programmu "Aktīvo iedzīvotāju fonds" (AIF).

Izmantotie termini un saīsinājumi

Jaunieši ar ierobežotām iespējām – nelabvēlīgā situācijā esoša persona vecumā no 13 līdz 17 gadiem, kuras uzskati un uzvedība var būt nevēlami pašam un sabiedrībai, piemēram; nereti marginalizētu un sociāli atstumtu iedzīvotāju grupu pārstāvji;

OECD – Ekonomiskās attīstības un sadarbības organizācija;

ESPAD – no angļu valodas *European School Survey Project on Alcohol and Other Drugs*, latviešu valodā Eiropas skolu aptaujas projekts par alkoholu un citām narkotiskām vielām;

IeM IC – Iekšlietu ministrijas informācijas centrs.

IEVADS

Biedrība “Resiliences centrs” sākotnēji savu darbību attīstīja kā sociālo pakalpojumu sniedzējs, fokusējoties uz atbalsta sniegšanu dažādiem sociālajiem riskiem pakļautiem pusaudžiem un jauniešiem, taču esošā pieredze un sociālo procesu novērojums liecina, ka būtisks situācijas uzlabojums nav panākams bez pārmaiņām sabiedrībā un inovatīvām iniciatīvām, aktīvi iesaistot arī pašu mērķa grupu.

Biedrība “Resiliences centrs” savā darbībā ir akcentējusi, ka vienlīdzība ir viena no ES pamatvērtībām un jebkāda veida diskriminācija ir nelikumīga, lai kāds arī nebūtu iemesls: dzimums, rase, ādas krāsa, etniskā vai sociālā piederība, ģenētiskās pazīmes, valoda, reliģija vai pārliecība, politiskā vai jebkāda cita pārliecība, piederība nacionālai minoritātei, īpašums, izcelsme, invaliditāte, vecums vai dzimumorientācija. Tomēr diskriminācija joprojām pastāv daudzos veidos, un ne vienmēr ir viegli to identificēt, jo īpaši tām personām, kuram patstāvīgi atrodas ierobežotu iespēju apstākļos, tādēļ līdzdalības stiprināšana ir būtisks elements.

Gan biedrības darbībā, gan arī sadarbībā ar partneriem termini “sociālā riska jaunieši” vai “sociālajam riskam pakļautie jaunieši” pakāpeniski tiek aizvietots ar terminu “jaunieši ar ierobežojumiem”, kas ir mērķa grupu mazāk stigmatizējošs apzīmējums. Korektas un cieņpilnas valodas lietošana visos līmeņos ir viens no veidiem kā novērst pazeminošo attieksmi pret kādu no mērķa grupām.

Pusaudžu un jauniešu sociālā iekļaušana jau daudzus gadus ir bijusi viena no galvenajām prioritātēm, kam uzmanību pievērš gan EP, gan (EK, gan arī nacionāla līmeņa programmas. Minētā mērķgrupa kopumā tiek uzskatīta par vienu no visneaizsargātākajām (*vulnerable*) iedzīvotāju grupām. Faktu, ka mērķa grupa ir bijusi pakļauta būtiskiem ierobežojumiem, neiecietībai un diskriminācijai, apstiprina tās iekļaušana sociālās politikas dokumentos. Piem., ES līmenī “Eiropas Savienības Jaunatnes stratēģija 2019.– 2027. gadam”, kurā definētas trīs darbību jomas jaunatnes nozarē: 1) iesaistīšanās: jauniešu līdzdalības veicināšana demokrātiskajā dzīvē; 2) saiknes veidošana; 3) iespēju veicināšana: veicināt jauniešus uzņemties atbildību par savu dzīvi. Nacionālā līmenī izstrādes procesā atrodas “Jaunatnes politikas pamatnostādnes 2021. – 2027. gadam”, kurā kā rīcības virzieni tiek definēti “Plašākas un aktīvākas jauniešu līdzdalības veicināšana” un “Jauniešu ar ierobežotām iespējām iekļaušanas veicināšana”, kas tieši atbilst projekta mērķim. Jaunatnes politikas pamatnostādnes paredz iespēju nodrošināšanu jauniešiem bez jebkādas diskriminācijas aktīvi piedalīties sabiedriskās, politiskās, kultūras un ekonomiskās dzīves aktivitātēs. Savukārt, izstrādes procesā esošās “Bērnu, jaunatnes un ģimenes attīstības pamatnostādnes 2021.—2027.gadam” rīcības virziena “Jaunatnes attīstība, labklājība un vienlīdzīgas iespējas” redzam mērķi “Veicināt vienlīdzīgas iespējas un pieejas iespējām visiem jauniešiem, kā arī mazināt neiecietību” ar uzdevumiem: 1) Sociālā riska grupu jauniešu iekļaušanas sekmēšana; 2) Neiecietības un diskriminācijas mazināšana. Iekļaujoša un vienlīdzīga sabiedrība joprojām ir liels izaicinājums, jo pēc Eurostat datiem 2019. gadā 23,2 % 15-24 gadus vecu jauniešu Latvijā bija pakļauti nabadzības vai sociālās atstumtības riskiem.

Neskatoties uz to, ka politikas plānošanas dokumentos skaidri iezīmējas mērķa grupa – jaunieši, kas pakļauti neiecietībai vai diskriminācijai, un kuriem ir ierobežota iespējas iekļauties sabiedrībā, skaidrs sistēmisks mehānisms situācijas risinājumam nav pieejams. Biedrība ir identificējusi sekojošas problēmas, kuru uz kuru mazināšanu ir vērstas arī projekta pieteikuma aktivitātes:

1) Mērķa grupas viedokļa pārstāvības trūkums (*voiceless youth*). Līdzdalība lēmumu pieņemšanā, kas tieši skar mērķa grupas jauniešus ir zema, jo mērķa grupa ir grūti sasniedzama un lēmumu pieņēmējiem ir grūtības šos jauniešus kā potenciāli līdzvērtīgus partnerus lēmumu pieņemšanas procesā. Prakse liecina, ka līdzvērtīgās tiesības tiek nodrošinātas formāli, jo sociālās atstumtības riskam pakļautie jaunieši bez mērķtiecīga atbalsta nav spējīgi šīs iespējas faktiski izmantot. Daļu no jaunatnes politikas īstenošanas pamatprincipiem attiecībā uz sociālā riska grupas jauniešiem joprojām ir problemātiski ievērot.

2) Sabiedrības attieksme. Liela daļa jauniešu ar ierobežotām iespējām sabiedrībā kopumā nereti tiek klasificēta kā iedzīvotāju grupa, kurai “nepienākas” atbalstoša un vienlīdzīga attieksme. Ir grūtības saskatīt cēloņsakarības, piem., ielu dzīve tiek izvēlēta kā izdzīvošanas stratēģija situācijā, kad mājās tiek piedzīvota fiziska vai seksuāla vardarbība. Tā vietā tiek demonstrēta nosodoša attieksme pret atrašanos uz ielas.

3) Atbalsta sistēmas fragmentārisms. Izglītības un labklājības jomu vājā sadarbība rezultējas tendencē, ka jaunieši atbalsta sistēmas redzeslokā nonāk novēloti, kad problemātika ir samilzusi, un jaunieši vairs nav gatavs sadarboties ar speciālistiem. Tiek lietots apzīmējums "grūti sasniedzamie jaunieši". Biedrībai ir pieredze un ielu jaunatnes darba prakse, kas ļauj uzrunāt un aktivitātēs iesaistīt tieši tos jauniešus, kas saskaras ar smagām, komplicētām sociālām problēmām.

4) Cilvēkresursu trūkums (mērķa grupas specifika ietver pretestību, robežu un sociālo normu pārkāpšanu). Problēmas mazināšanai projekta aktivitātēs ir iekļautas resilience mentoru apmācības un tālāka sadarbības tīkla darbība, kas ļauj pilnveidot profesionālo kompetenci ar jauniešiem ar ierobežotām iespējām.

5) Negatīvās identitātes nostiprināšanās (neiecietība un diskriminācija kā norma, noniecinošu stereotipu internalizācija, neticība pozitīvām pārmaiņām). Projekta pieteikuma izstrādes laikā intervējot redzeslokā esošos jauniešus, tika apstiprināts, ka sociālā riska jauniešiem faktiski nav iespējams sociāli akceptējamā veidā savas iniciatīvas, jo jauniešu centros, interešu izglītības nodarbībās un jauniešu organizācijās viņi jūtas atstumti, nepiederīgi. Rezultātā tiek atrasta piederība grupām, kas savas iniciatīvas izpauž sociāli nepieņemamā veidā.

6) Jauniešu ar ierobežotām iespējām zemā informētība par cilvēktiesību jautājumiem (grūtības identificēt neiecietību, cilvēktiesību pārkāpumus un diskrimināciju, kā arī informētības trūkums par atbalsta saņemšanas iespējām šādās situācijās)

Projektā “Resilience pieeja jauniešu ar ierobežotām iespējām līdzdalības stiprināšanā” plānotās aktivitātes ir tieši vērstas uz uzskaitīto problēmu mazināšanu.

AKTUALITĀTE

Jaunieši ar ierobežotām iespējām atrodas dažādās nelabvēlīgās situācijās, piemēram, cieš no vardarbības ģimenē, mobinga mācību iestādēs vai netiek apmierinātas kādas vajadzības, kas negatīvi ietekmē jauniešu psiholoģisko stāvokli, kas savukārt var izmainīt mācību motivāciju, kā arī uzvedību. Tā var izpausties kā alkohola un narkotisko vielu lietošana, iesaistīšanās noziedzīgu nodarījumu veikšanā un citās sev vai citiem kaitējošās darbībās.

Galvenie cēloņi skolēnu palikšanai uz otro gadu 5.-9. klasēs ir skolas neapmeklēšana, sociālās problēmas ģimenē un mācību motivācijas trūkums.¹ 2019. gadā uz atkārtotu mācību gadu palika 1,3% skolēnu pamatizglītības otrajā posmā, savukārt vidējās izglītības posmā – 0,2%, tomēr abas grupu rādītāji bija zemāki nekā OECD valstu vidējie (1.9% un 3%).²

2019.-2020. m.g. sociālā projekta “Neklusē” veiktajā pētījumā par mobingu, skolēni, kuri no tā cietuši, kā galvenos cēloņus tam minēja dažāda veida atšķirības no pārējiem – izskats, raksturs, intereses, komunikācijas veids u. tml. faktorus.³

Eiropas 2013. gada ziņojumā par cietsirdīgas izturēšanās pret bērniem novēršanu norādīts, ka Latvijā un Lietuvā ir augsti vardarbības rādītāji pusaudžiem vienam pret otru un arī pašiem pret sevi. Līdz ar to bērni šajā kontekstā skatīti gan kā grupa, kura cieš no vardarbības, gan arī kas pati var būt vardarbīga.⁴

2015. gadā OECD Starptautiskās skolēnu novērtēšanas programmas pētījumā norādīts, ka Latvijas izglītības iestādēs konstatēts otrs sliktākais rezultāts attiecībā uz vienaudžu fizisko un emocionālo vardarbību.⁵

Veselības ministrijas pētījumā par Latvijas jauniešu bērnībā gūto nelabvēlīgo pieredzi 2011.gadā, gandrīz trešā daļa (31,5%) respondentu atzinuši, ka bērnībā ir cietuši no emocionālās vardarbības no saviem vecākiem vai kāda mājās dzīvojoša pieaugušā ģimenes locekļa, 16,4% respondentu ir pieredzējuši fizisku vardarbību no mājās dzīvojoša pieaugušā, bet 10,3% respondentu bērnībā ir piedzīvojuši seksuālu vardarbību. 12,6% respondentu bērnībā pieredzējuši tēva vai patēva vardarbību pret māti vai pamāti.⁶

Pēc IeM IC 2021. gada datiem visbiežāk bērni cietuši no noziedzīgiem nodarījumiem pret tikumību un dzimumneaizskaramību – 54,3% gadījumu, no cietsirdības un vardarbības (KL 174.pants) – 15,4% bērnu, mantiskiem nodarījumiem – 9,5% un no nodarījumiem pret dzīvību un veselību – 10,2%. Secināts arī, ka, palielinoties bērnu vecumam, pieaug risks ciest no noziedzīgiem nodarījumiem pret tikumību un dzimumneaizskaramību. Visbiežāk no iepriekš minētajiem noziedzīgiem nodarījumiem cieš meitenes, zēni retāk. Bērni no noziedzīgiem

¹ Izglītības kvalitātes valsts dienesta 2016. gada ziņojums “Otrgadniecība izglītības iestādēs, kas īsteno vispārējās pamatizglītības programmas Latvijā”, pieejams

https://www.google.com/url?sa=t&rct=j&q=&esrc=s&source=web&cd=&ved=2ahUKEwi6w6PJm4T_AhVkkIsKHQw5ACEQFnoECAgQAQ&url=https%3A%2F%2Fwww.ikvd.gov.lv%2F1v%2Fmedia%2F36%2Fdownload&usg=AOvVaw0WUuibYQ_E9rurWQo5-ojd

² Izglītības un zinātnes ministrijas 2021. gada datu izlases materiāls “Latvija”, pieejams

https://www.google.com/url?sa=t&rct=j&q=&esrc=s&source=web&cd=&ved=2ahUKEwi6w6PJm4T_AhVkkIsKHQw5ACEQFnoECB8QAQ&url=https%3A%2F%2Fwww.izm.gov.lv%2F1v%2Fmedia%2F13722%2Fdownload&usg=AOvVaw3LAXi_1Q_xz0G1Ch77IjEk

³ Projekts “Neklusē”, 2019.-2020.m.g. pētījums par mobingu, pieejams <https://nekluse.lv/petijums/>

⁴ 2020. g. situācijas apkopojums par statistiku “Vardarbība pret sievietēm un bērniem Latvijā”, pieejams

https://www.antropologija.lv/fileadmin/user_upload/lu_portal/projekti/antropologija/Statistikas_zinojums_2020.pdf

⁵ turpat

⁶ turpat

nodarījumiem visbiežāk cietuši dzīvoklī un pilsētā, retāk interneta vidē, bet visretāk – mācību iestādē.⁷

ESPAD pētījumos novērots, ka aptuveni trīs no pieciem jauniešiem jeb 60% ir pamēģinājuši smēķēt cigaretes 13 gadu vecumā vai agrāk, tādējādi ierindojojot Latviju starp tām valstīm, kur vērojams lielākais agrīni cigaretes pamēģinājušo īpatsvars.⁸

Savukārt pēc ESPAD 2015. pētījuma datiem, vismaz vienu reizi dzīves laikā ir bijuši piedzērušies 44,0% 15 gadus veco jauniešu. Vismaz vienu reizi pēdējo 30 dienu laikā alkoholu riskantā veidā bija lietojuši 42,5% 15 gadus veco skolēnu, tomēr dzimumatšķirības riskantos alkohola lietošanas paradumos netika novērotas. Alkoholu riskantā veidā biežāk mēdza lietot lauku un mazpilsētu skolu skolēni nekā jaunieši no lielo pilsētu skolām.⁹

2022. gadā valstī kopā uzsākti 83421 administratīvais pārkāpuma process par nepilngadīgo izdarītajiem pārkāpumiem, un pret 5276 nepilngadīgām personām vecumā no 14 līdz 17 gadiem uzsākti administratīvā pārkāpuma procesi. Nepilngadīgo, kas izdarījuši administratīvos pārkāpumus īpatsvars sastādīja 3,14% no kopējā personu, kas izdarījušas administratīvos pārkāpumus skaita. Lielākā daļa administratīvo pārkāpumu procesu tika uzsākti par smēķēšanu un alkoholisko dzērienu lietošanu. Savukārt visizplatītākie noziedzīgie nodarījumi, ko pastrādā nepilngadīgās personas, ir noziedzīgie nodarījumi pret īpašumu. To īpatsvars pret visiem nepilngadīgo personu izdarītajiem noziedzīgiem nodarījumiem 2022. gadā veidoja 63,1%.¹⁰

Pēc MOT Latvija 2022. gada aptaujas datiem tikai 34% aptaujāto jauniešu uzskata, ka Latvijas sabiedrība ir iekļaujoša vai drīzāk iekļaujoša. Jaunieši brīvāk var izteikt savu viedokli draugu lokā un mājās (84% un 83%). Vienaudžu vidū brīvi paust viedokli spēj 61%, skolā 54%. Biežāk pilnībā pieņemt citus spēj jaunieši ar ļoti labu mentālo veselību. Galvenās mentālās veselības problēmas ar ko saskaras: nomāktība, depresija; grūtības mācīties vai darīt kādas lietas; uzmācīgas domas, kas nedod mieru; aizkaitināmība, vientulības vai pamestības sajūta.¹¹

Pētījuma mērķis ir noskaidrot šī brīža situāciju jauniešu ar ierobežotām iespējām vidū attiecībā pret iecietību un diskrimināciju, attieksmi un iespējamās cēloņus, kā arī novērot ar to saistītus korelējošos faktoros un salīdzināt atbildes no Rīgas un pārējiem Latvijas reģioniem.

⁷ Valsts policijas pārskats par nepilngadīgo noziedzības stāvokli, noziedzīgos nodarījumus cietušajiem bērniem un noziedzības novēršanas problēmām 2021. gada 12 mēnešos, pieejams https://centrsdardedze.lv/wp-content/uploads/2022/03/2021_12_men_parskats.docx

⁸ ESPAD (2015). Atkarību izraisošo vielu lietošanas paradumi un tendences skolēnu vidū

⁹ turpat

¹⁰ Valsts policijas pārskats par nepilngadīgo noziedzības stāvokli un noziedzīgos nodarījumus cietušajiem bērniem 2022. gadā, pieejams <https://www.vp.gov.lv/lv/publikacijas-un-parskati>

¹¹ 2022. g. MOT Latvija jauniešu pētījums, pieejams <https://mot.lv/drosme-sasveicinaties/petijuma-rezultati/>

1. PĒTĪJUMA METODOLOĢIJA

Pētījumā izmantots līdzdalības pētījuma (*participatory research*) metodoloģijas dizains, kas uzsvēr pašas mērķa grupas iesaisti – jauniešu līdzdalība un iekšējas piederības (*insider*) pozīcija ļāva pielāgot pētījuma dizainu atbilstoši mērķa grupas specifikai. Pētījuma galvenais princips ir pētnieka un dalībnieku vienlīdzīgās attiecības, un tajā iesaistījās jaunieši no biedrības “Resiliences centrs”.

1.1. Pētnieciskās pieejas un datu ieguves metodes pamatojums

Lai noskaidrotu jauniešu ar ierobežotām iespējām attieksmi pret iecietību un diskrimināciju pētījuma izstrādē, tika izmantota jaukto pētniecības metožu pieeja, kas sevī ietver gan kvalitatīvās (*strukturētās intervijas, daļēji strukturētas intervijas, fokusgrupu intervijas, novērojumu un vizuālās metodes*), gan kvantitatīvās metodes (*aptauja*). Ņemot vērā to, ka pētījuma dalībnieku mērķgrupa ir grūtu sasniedzama un ekspertu aizņemta, dati tika ievākti izmantojot arī digitālo ierīču starpniecību, veicot strukturētas intervijas un WEB aptauju.

Daļēji strukturētās intervija ir izmantota kā vissvarīgākā no kvalitatīvo datu vākšanas metodēm. Daļēji strukturētā intervija ir tāds intervijas veids, kas atšķirībā no atvērtās intervijas ir strukturēts. Šīs datu vākšanas metodes priekšnosacījums ir tāds, ka pētniekam ir jābūt maksimāli ziņošam par pētāmo tēmu un svarīgākajiem jautājumiem. Svarīgākie intervijas jautājumi ir jau noformulēti pirms notiek intervija, balstoties uz pētnieciskiem jautājumiem ar konkrētu mērķi. Daļēji strukturētās intervijas metode paredz iespēju, ka tiek formulēti un uzdoti arī jauni papildjautājumi, kas radušies intervijas laikā. Daļēji strukturētas intervijas tiek veiktas balstoties uz intervētāja iepriekš sagatavotajiem jautājumiem vai mazām apakštēmām atbilstoši izvirzītajam pētījuma mērķim. Daļēji strukturētas intervijas ļauj intervijai būt elastīgai, mainot iepriekš sagatavoto jautājumu secību un uzdot papildjautājumus nepieciešamības gadījumā. Veicot katru interviju ir jāņem vērā apstākļi, jo veicot lauka darbu tiek intervēti dažādi respondenti gan pēc vecuma, dzimuma un izglītības līmeņa. Tādējādi tiešs kontakts ar respondentu intervijas laikā dod iespēju pielāgoties katram no respondentiem un var iegūt pēc iespējas vairāk informācijas par pētāmo problēmu. Daļēji strukturētās intervijas brīvā forma respondentam ļauj brīvi paust savu viedokli, ļauj dalīties savā pieredzē un minēt piemērus pētāmās problēmas kontekstā. Intervijai ir izstrādātas paredzēto jautājumu vadlīnijas, taču tās tiek pielāgotas katrai intervijai atsevišķi un katra intervija veidojas kā saruna, kur katras intervijas laikā var mainīties jautājumu secība un uzdotie papildjautājumi, tādējādi nenodrošinot to, ka jautājumu secība visās intervijās būs vienāda.

Fokusgrupu intervijas

Fokusgrupas intervija ir kvalitatīvās izpētes metode, kurā neliela cilvēku grupa tiek aicināta piedalīties strukturētā diskusijā par noteiktu tēmu vai jautājumu. Fokusgrupas mērķis ir iegūt dziļāku izpratni par dalībnieku uzskatiem, pieredzi un attieksmi, izmantojot grupas dinamiku un mijiedarbību. Šeit ir galvenie fokusgrupas intervijas aspekti:

Dalībnieku atlase: Parasti fokusgrupā piedalās 6-12 cilvēki, kuri ir atlasīti, balstoties uz noteiktiem kritērijiem, piemēram, demogrāfiskajiem rādītājiem, uzvedību vai pieredzi, kas ir saistīti ar pētāmo jautājumu. Projekta ietvaros tika organizētas 2 fokusgrupas – gan jauniešiem ar ierobežotām iespējām, gan ekspertiem (jaunatnes darbiniekiem, gan psihologiem, gan sociāliem darbiniekiem)

Diskusiju vada apmācīts moderators, kurš nodrošina, lai saruna būtu strukturēta, produktīva un dalībnieki justos ērti izteikt savu viedokli. Moderators uzdod jautājumus un veicina diskusiju, neiejaucoties, lai netiktu ietekmēti dalībnieku viedokļi. Fokusgrupas intervija parasti balstās uz iepriekš sagatavotu diskusijas plānu, kurā iekļauti konkrēti jautājumi vai tēmas, kas jāapspriež. Tas palīdz nodrošināt, ka tiek aptverti visi svarīgie aspekti.

Novērojums kā pētniecības metode ir kvalitatīvās izpētes pieeja, kurā pētnieks sistemātiski un objektīvi vēro un reģistrē cilvēku uzvedību, notikumus vai procesus dabiskajā vidē. Šī metode tiek izmantota, lai iegūtu tiešu informāciju par pētāmo parādību, neradot ietekmi uz novērojamo objektu.. Projektā tika pielietots līdzdalības novērojums, kad pētnieks piedalās grupas aktivitātēs kā dalībnieks, lai iegūtu dziļāku izpratni par grupas dinamiku un procesiem no iekšpuses. Tas var būt gan pilnīgi iekļaujošs, gan daļēji iekļaujošs.

Pētījumā tika izmantota arī **kvantitatīva metode**, kur kā datu vākšanas metode tiks veikta WEB jeb tiešsaistes aptauja ar jauniešiem vecumā no 13 līdz 17 gadiem. Kvantitatīvu datu ieguvei šī pētījuma ietvarā ir piemērota tiešsaistes aptauja. Tiešsaistes aptauja ļauj datus iegūt salīdzinoši ātri, ērti un lēti. Nozīmīgākais aspekts tiešsaistes aptaujas metodes izvēlē ir iespēja iegūt datus attālināti. Tiešsaistes aptaujai piemīt reprezentativitātes risks, jo šāda metode izslēdz to sabiedrības daļu, kurai nav pieejama piekļuve internetam. Riski var rasties arī tiešsaistes anketas izplatīšanas laikā, ja tā tiek izplatīta izmantojot vienīgi autora paziņu loku.

Kvantitatīvu datu iegūšanai pētījumā tiek izmantota **tiešsaistes jeb WEB aptauja**, jo tā ir piemērota mērķauditorijai, kā arī efektīvai un drošai datu iegūšanai ārkārtas situācijas laikā. WEB aptauja ir ātras, ērtas, kā arī izmaksu ziņā lētāks veids, kā veikt anketēšanu. Ar WEB aptaujas palīdzību atsevišķas mērķa grupas iespējams sasniegt efektīvāk. WEB aptauja ļauj izveidot dinamiskāku un pievilcīgāku jautājumu formu, piemēram, iespēju saranžēt, savietot attēlus u.c. Liela aptaujas priekšrocība ir tā, ka rezultātus var uzreiz analizēt, apstrādāt, kā arī mazāka kļūdas iespējamība datus ievadot. WEB aptaujas trūkums ir tas, ka ir grūtāk kontrolēt, kurš aizpilda anketu, tādējādi notiek pašizlase, var sniegt paviršākas atbildes, vai arī ir slinkums aizpildīt atvērtos jautājumus.

1.2.Respondentu atlase un to raksturojums

Pētījuma mērķa grupa ir jaunieši ar ierobežotām iespējām 13 – 17 gadu vecuma grupā (2005. – 2010. gadā dzimušās personas) no visas Latvijas. Savstarpēji salīdzināti rezultāti no Rīgas un pārējo reģionu jauniešiem. Respondentu atlase notika, izmantojot tīklojuma izlasi un tiešu uzrunāšanu. Lai gan pētījuma plānā aptaujā tika paredzēta vismaz 500 respondentu iesaiste, jaunieši ar ierobežotām iespējām ir grūti sasniedzama grupa, kā rezultātā aptaujā piedalījās mazāks skaits – 135.

Veicot kvalitatīvā pētījuma daļu, pētījuma dalībnieku atlasē tika izmantota mērķtiecīgās atlases metode, kā arī “sniega bumbas” metode. Mērķtiecīgās atlases metode ir metode, kad konkrēti tiek uzrunāti potenciālie jaunieši, kuri ikdienā saskārušies ar diskrimināciju. Mērķtiecīgā ekspertu atlases metode tika papildināta ar “sniega bumbas” metodi, kad kāds jau no interviju sniegušajiem jauniešiem iesaka un dalās ar kontaktinformāciju, lai uzrunātu nākošo jauniešu intervijai.

1.3. Lauka darba apraksts un problemātika

Datu ievākšana notika laika posmā **no 2022. gada 4.maija līdz 2023. gada 22. septembrim.**

Datu ieguve tika nodrošināta ar anketēšanu, intervijām, novērojumiem un vizuālajām metodēm (jauniešu zīmējumi, papildinot tos ar stāstiem).

2022. gada 22. jūlijā Rīgā “Vērmanes dārzā” no plkst. 16:00 līdz 18:00 notika jauniešu fokusgrupas diskusija par tēmu diskriminācija un iecietība. Diskusijā piedalījās astoņi jaunieši vecumā no 15 līdz 17 gadiem. Fokusgrupas diskusija notika abās valodās vienlaicīgi – gan latviešu valodā, gan krievu valodā. Tā kā saruna notika brīvā dabā, tad tā netika ierakstīta audio formātā, bet tika veiktas piezīmes.

Šajā sarunā jaunieši absprida situācijas un notikumus par mobingu skolās, diskrimināciju un nepieņemšanu, jebkādā situācijā. Kā pēc tam atzina paši jaunieši, jauniešiem šī saruna bija iedvesmojoša. Daži jaunieši, kuri bija cietuši no diskriminācijas, iedvesmojās no sarunas par to, ka nevajag padoties. Saruna esot palīdzējusi izprast dažādas situācijas, jo visi klātesošie bija saskārušies ar mobingu un diskrimināciju skolā gan no skolēnu puses, gan no skolotāju puses. Jaunieši jutās droši un ļāvās būt atklāti, jo cilvēki kas bija ieradusies uz sarunu, pieņēma cits citu, kā arī neizteica rupjas piezīmes.

2023. gada 4. janvārī tika veikta vēl viena **fokusgrupas intervija**, kurā piedalījās septiņi jaunieši biedrības “Resiliences centrs” saskarmes programmas DARI dalībnieki vecumā no 14 līdz 17 gadiem, no kuriem bija trīs jauniešes un četri jaunieši. Fokusgrupas diskusija notika krievu valodā. Fokusgrupa ilga divas stundas ar nelielu pauzi pa vidu. Kopā tika pārrunāti 12 jautājumi. Jaunākie dalībnieki nezināja, ko nozīmē vārds “diskriminācija”. Fokusgrupas diskusija tika ierakstīta audio formātā. Fokusgrupas diskusija notika viesu namā “Vecmuiža”, jauniešu izbraukuma treniņa laikā.

Jauniešu **kvantitatīvai aptaujai** izmantota elektroniska anketa latviešu valodā, kura tika izstrādāta, iesaistot jauniešus ar ierobežotām iespējām no biedrības “Resiliences centrs”. Aptaujas anketu sastādīja 21 jautājums, tai skaitā jautājumi par jauniešu pašvērtējumu un vientulību, pieredzi ar diskrimināciju, vajadzībām un to apmierinātības līmeni, drošu vidi un problēmām mācībās. Anketā iekļauti gan slēgta, gan daļēji slēgta, gan atvērta tipa jautājumi, kā arī apgalvojumu novērtēšana, izmantojot Likerta skalu.

Aptauja tika uzsākta **4.maijā 2022.gadā**. Galvenokārt visas anketas tika lūgts aizpildīt VisiDati.lv aptauju portālā pētījuma veicējam esot klātienē un lūdzot to aizpildīt uz pētījuma veicēja viedierīces. Galvenokārt anketēšana notika “Vērmanes dārzā”, t/c ORIGO, t/c “Akropole”. Anketā piedalījās ar biedrības “Resiliences centrs” saskarsmes programmas DARI jaunieši, kā arī anketa tika izsūtīta kopienas centra “Resiliences avots” *whatsapp* grupā. Anketa tika izsūtīta skolās, sociālajos dienestos, kā arī palīdzība tika lūgta ar Latvijas Universitātes filiālēs studējošiem studentiem sociālā darba bakalaura programmā, gan arī filiāļu direktorēm, lai varētu sasniegt jauniešus arī Latvijas reģionos.

Kā **kvantitatīvo datu** ieguves metode tika veikta WEB aptauja, izmantojot vietni VisiDati.lv. VisiDati.lv ir lielākais aptauju portāls Latvijā, kas dod iespēju izveidot bezmaksas aptauju ātri un vienkārši. Rezultātu statistika un dati par respondentiem ir pieejami uzreiz, līdz ko pirmais respondents ir sniedzis atbildes uz visiem jautājumiem. Tādējādi var viegli sekot līdzi atbilžu statistikai un kontrolēt, kurš vēl nav piedalījies aptaujā un nosūtīt ielūgumu atkārtoti. Rezultātā VisiDati.lv sniedz šādus datus par katru aptauju: rezultātu kopsavilkums par aptaujas jautājumiem, iekļaujot grafikus un procentuālo sadalījumu; respondentu kopsavilkums (dati par respondentiem); visas respondentu iesniegtās atbildes (*Excel* formātā); var nosūtīt aptaujas rezultātu kopsavilkumu arī citiem, izmantojot rezultātu adresi-linku; iespēja mainīt rezultātu kopsavilkuma diagrammas.

REZULTĀTI

Kas ir diskriminācija?

Jaunākā fokusgrupas diskusijas dalībniece pirmo reizi bija dzirdējusi šādu vārdu un tāpēc nevarēja izteikt savu viedokli. Vienam no dalībniekiem vārds diskriminācija neko nenožīmē. Kopumā diviem jaunākajiem dalībniekiem (14 g. vec.) bija grūti iesaistīties sarunā.

Vienam no dalībniekiem diskriminācija asociējas ar *bulingu* (pētījuma veikšanas laikā tika pamanīts, ka krievu valodā runājošie jaunieši izmanto vārdu *bulings*, bet latviešu valodā runājošie - *mobings*). Necieņa, slikta attieksme pret cilvēkiem, kuri ar kaut ko atšķiras no parējiem, kuri nav kā visi. Cilvēki, kuri var diskriminēt citus vienkārši var nepatikt otrs cilvēks pat bez īpaša iemesla (no sērijas “*nepatīk un viss*”), kaut arī tas, kuru diskriminē nemaz netraucē citiem dzīvot.

“Diskriminācija rada netaisnību, sāpes un neļauj cilvēkiem pilnībā izmantot savas iespējas. Tas arī veicina naidu un šķelšanos sabiedrībā. Mēs visi esam atšķirīgi, bet tieši šīs atšķirības padara mūs unikālus un stiprus”

Vai ir piedzīvota diskriminācija?

Visi dalībnieki ir saskārušies ar diskrimināciju no agras bērnības, jau no bērnudārza.

Atbildot uz šo jautājumu var nojaust, ka jauniešiem diskriminācija saistās ar bulingu. Vien no jauniešiem minēja savu pieredzi agrā bērnībā, ka ar viņu nedraudzējās un nepieņēma kolektīvā, jo bija enerģiska ar *nesatandarta* domāšanu, jo citiem tas šķita dīvaini, viņu izjokoja. Bieži vien palīgā nāca māte. Skolā diskrimināciju izjutusi vairāk, jo tur vajadzējis esot ievērot noteikumus, tāpēc nav varējusi sevi aizstāvēt izmantojot fizisku spēku. Savukārt pagalmā ir bijusi šajā sakarā lielāk brīvība, tāpēc savā aizstāvībā ir pielietojusi arī spēku.

Otra dalībniece izjutusi diskrimināciju jau bērnudārzā sava ārejā izskata dēļ – meitene ar vasarsraibumiem un rudiem matiem. Toreiz neesot tam pievērsusi uzmanību, bet uzskata, ka tas ir ietekmējis viņas pašvērtējumu. Pēc tam ir piedzīvojusi diskrimināciju skolā 4 -5 klasē, tā esot bijusi latviešu skola, jo bija krieviete un slikti zināja latviešu valodu, tādēļ nepieņēma klases kolektīvā. Orientācijas diskriminācija internetā, diskriminēja arī meitenes mentālās veselības dēļ, piemēram, izsakot sliktus jokus, sevišķi tas bija pamanāms pēc tam kad meitene atgriezās pēc psihiatriskās klīnikas.

Vēl viens iemesls kāpēc piezīvoja diskrimināciju, bija tas, ka sliktas sekmes un palika uz otro gadu skoldā. Fokusgrupas dalībnieku vidū bija arī dalībnieks, kurš pats ir bijis bulijs skolā.

Vēl viens diskusijas dalībnieks mācās attālināti, kas atrisinot vismaz to, ka neiesaistās kautiņos. Skolā viņš

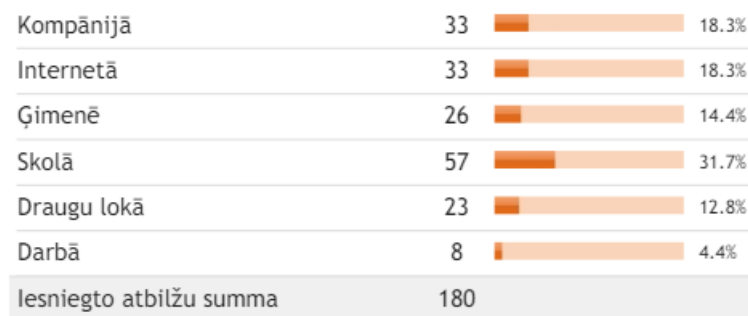
Diskusijas dalībniece pati attiecas diskriminējoši jauniešus, kuri sevi pozicionē “*Dead inside*” (iedvesmas avots esot *Anime* manga personāžs), un vispār atzīst, ka pati diskriminē citus (“fu Origo bērni, fu Ofņiki”).

Viena no dalībniecēm nenosoda subkultūras, taču tomēr ir izveidojušies stereotipi. Tomēr jaunieši izvērš diskusiju par Origo bērniem, kur diskusijas dalībnieki visi atzīst, ka Origo bērni nepatīk un ar viņiem nekomunicētu. Saruna ir piepildīta ar žargonvārdiem (fagot, sļur).

Att.nr.1. Diskriminācijas piedzīvošana

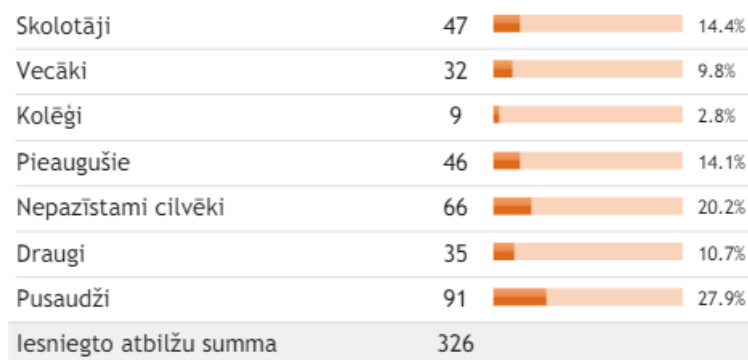
Arī veiktā aptauja liecina, ka 60,3% no mērķa grupas jauniešiem ir piedzīvojuši diskrimināciju. Anketā ir arī uzdots jautājums par vietu, kur diskriminācija visbiežāk tiek piedzīvota.

Att.nr. 2. Diskriminācijas piedzīvošanas vieta

Atbildes liecina, ka visbiežāk (57%) tiek piedzīvota tieši skolas vidē. Tam seko kompānijas (33%) un internets (33%). Iespējams, skola tik bieži ir atzīmēta tāpēc, ka respondenti pamata bija ielu jaunieši un atrašanās ielu vidē jau ir sekas piedzīvotajai diskriminācijai.

Ar šo pašu tēmu saistīts ir arī jautājums par personām, kuru rīcība vai attieksme ir diskriminējoša.

Att.nr. 3. Kuras personas visbiežāk diskriminē citus?

Visbiežāk (27,9%) norādīti ir pusaudži, kuri var atrasties gan skolas vidē, gan citās vietās. Bieži (20,2%) ir norādīti nepazīstami personas, kas norāda uz plašākas sabiedrības neiecietību pret mērķa grupas jauniešiem. Intervijās sniegtās atbildes apstiprina, ka tie bieži ir garāmgājēji:

“vienkārši nolūr un tad sāk lādēties.. par visu...diedelnieks esmu... cietumā likt tādus kā mani... No malas bieži tādas zolīdas tantes izskatās, bet kad sāk, tad sūdi gāžas ārā. Labi, izskatos savādāk, bet nevienu neaiztieku.”

Cik izplatīta ir diskriminācija skolā?

Skola ir vispiemērotākā vide diskriminācijai, tā ir vieta, kur tā ir visizplatītākā, tā ir vieta, kur ir sagatavota augsne *bulingam* un *mobingam*. No diskusijas var secināt, ka diskriminācija praktiski nav atdalāma no bulinga un mobinga. Jaunieši atzīst, ka skolā ir nerakstīts likums: **“vai nu tu kādu bulingo, vai arī tevi bulingos.”**

Diskriminācija sākoties pēc pirmās klases, kad pēc gada skolēni ir iepazīnušies viens ar otru un sadalās mazākos bariņos. Jaunieši teju vienbalsīgi atzīst, ka visizplatītākā ir diskriminācija no otrās līdz ceturta / piekta klasei. Vēl diskriminē un kolektīvā nepieņem tos jauniešus, kuri ir no citas skolas atnākuši. Varot jau pat gadu jaunajā klasē nomācīties un tāpat būt nepieņemtam un, ja kāds ar jaunpienācēju sāk draudzēties, tad sāk diskriminēt abus klasē.

Skolā vecākās klasēs diskriminācija mazinoties. Vecākajās klasēs skolēns, kurš var atšķirties no pārējiem, netiek vairs apsmiets un diskriminēts no kolektīva, taču joprojām varot izteikt nepatīkamas piezīmes.

Jauniete, kura tika bulingota, pēc latviešus skolas atgriežoties krievu skolā, sāka bulnigot citus, jo esot sapratusi ka, ja negrib būt bulingota pati, tad ir jābulingo citi. Šobrīd skolā draudzējoties ar bulijiem, bet pati ieturot neitrālu pozīciju.

Vecāko klašu skolēni apsūkājot tos jauniešus, kuri ir korpuleni, piemēram, ar vārdu *“žirniņ”*, tad varot paņemt maiņas apavus no garderobes un aiznest uz labierīcībām un urinēt uz tiem. Diskriminē runas defekta dēļ, ja nevar izteikt kādu burtu, matu krāsas dēļ, ja nēsā brilles, fiziskās miesas uzbūves dēļ (biežāk korpulences dēļ). *“Otbrosi obšestva”* vienu no dalībniekiem esot vilkuši aiz matiem pa skolu, rezultātā jaunietis šobrīd mācās mājniecībā.

Kā skola risina un reaģē uz diskrimināciju? Kādi ir ieteikumi, lai risinātu diskrimināciju?

Arī skolā var piedzīvot diskrimināciju no skolotājiem, tad varot audzinātāja iejaukties. Skolā tā esot globāla problēma, taču skolas neko nerisīnot. Izdara kaut kādus aizrādījumus un tas principā esot viss.

Skolā bulinga gadījumos tiek iesaistīta audzinātāja, skolas sociālais pedagogs un psihologs, izsaukti vecāki, ziņots sociālajma dienestam, taču jaunieši atzīst, ka tas nedotot rezultātu. Reizēm esot pat izsaukta policija. Bet tas *“nepalīdz vispār”* Un ja *“galīgi nesaprot”*, tad bāriņtiesa nākot apsekot dzīvesvietu.

Viens no dalībniekiem atzīst, ka izsauc skolotājs uz pārrunām, bet tas neesot efektīvi. Viņš pats esot skolā iekļauts skolas direktores *“melnajā sarakstā”*.

Kautiņi skolā esot bijuši veipu dēļ un pat kotletes dēļ.

Ja jau *“Vsjem napļevatj”* uz to, ka visi pīpē skolā, tad arī bulings, ja arī būtu stingrāki noteikumi vai likums arī būs bezjēdzīgs. Naudas sods būtu arī pavisam neefektīvs.

Varbūt variants ir pārceļt uz attālinātām mācībām to, kurš ir bulijs. Ieteikums, ka tādus vispār izslēgt no skolas, kā saka aizsūtīt uz mājām mācību.

Ieteikums vērsties pie psihologa, sociālā pedagoga. Vajadzētu normalizēt to, ka cilvēki ir dažādi.

Att.nr. 4. Kā jūsu skolā reaģē uz diskrimināciju?

Aptaujas anketās sniegtā informācija liecina, ka 48,9% jaunieši nav informēti un arī paši nav interesējušies par to, kādi ir diskriminācijas mazināšanas instrumenti skolas vidē. 26,7% jauniešu ir piedzīvojuši to, ka par šādām situācijām ir runāts, bet tas nav palīdzējis. Tikai 17,6% gadījumu situācijas ir veiksmīgi atrisinātas.

Atb.nr. 5. Kā būtu risināma diskriminācija?

Atbildot uz jautājumu “Kā būtu risināma diskriminācija?” diemžēl 13,7% jauniešu ir norādījuši, ka pret to nav jācīnās, ka tā ir katra personīga problēma. Šādas atbildes sniedz personas, kurām ir negatīva pieredze, kad nepieciešamais atbalsts nav saņemts. Kā pretreakcija izveidojas pieņēmums, ka grūtības norūda, padara personu izturīgāka, ka grūtības nāk par labu dzīvē u.t.t.

Kāpēc rodas diskriminācija?

Pašapliecinās uz cita rēķina, piemēram, uz jaunienācēja klasē. Pats bulijs ir iespējams pats kaut kur citur tiek bulingots vai diskriminēts. Valodas dēļ diskriminē. Krievi jūtas diskriminēti, ja pāriet uz latviešu valodu un viņi to nesaprot.

Jaunieši atzīst, ka pat DARI programmas ietvaros izjuta diskrimināciju no dalībnieku vidus, piemēram, viena meitene negribēja ar fokjus grupas dalībnieci atrasties istabā, jo uzskatīja fokus grupas dalībnieci par dīvainu ģērbšanās stila dēļ (viņai patīk hipija stila apģērbs) un dzīves uztveres dēļ, bet otra ir vairāk “cacas” stils, apģērbta brendos.

Klases līderis var nolemt, kurš būs viņa grupā un kurus neiekļaut.

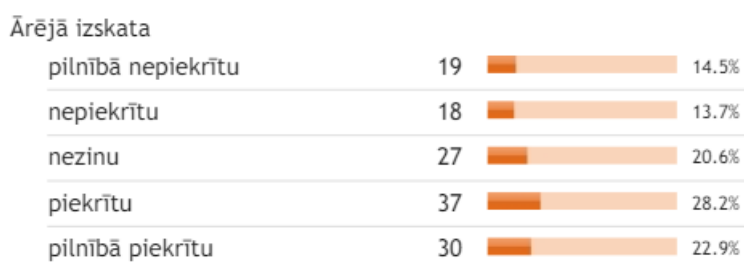
Tiek minēts arī variants, ka diskriminē citus aiz bezdarbības un tie kuri veicina šo diskrimināciju klasē ir nepilnvērtīgas personības (pašiem ir problēmas ar pašvērtējumu), kuri nejūtas droši par sevi.

Klasē arī nepatīk tie skolēni, kuri labi mācās, visbiežāk tā ir skaudība un gribas padarīt arī teicamniekam dzīvi nepatīkamu.

“Prikola” dēļ diskriminē, tie kuri diskriminē paši jūtas nedroši

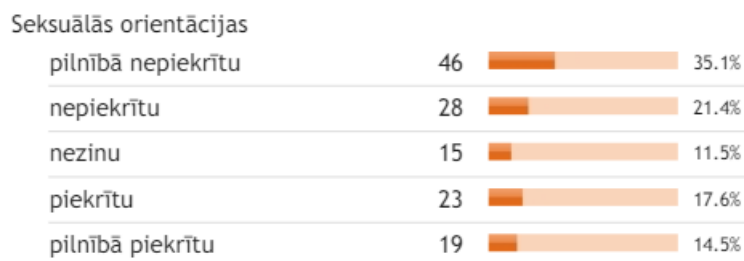
Kopumā diskriminē skaudības dēļ, aiz neko darīt, vienkārši “uzēdas” uz kādu no klases, skauž tas, ja ir kādam ir talants, ja labi mācās. Nepatīk, ja rīkojas savādāk, ne tā kā viss bars.

Anketās atbildot uz jautājumu par iemesliem, kāpēc jaunieši jūtas diskriminēti, salīdzinoši mazs skaits jauniešu ir norādījuši uz etnisko piederību un valodas lietojumu. Biežāk tiek atzīmēts apgērbs un ārējais izskats.

Att.nr. 6.Diskriminācija dēļ ārējā izskata.

Pietiekami bieži ir norādīta arī seksuālā orientācija, kas ļauj pieņemt, ka ielu vidē biežāk nonāk salīdzinoši liels skaits jauniešu, kuriem ir atšķirīga seksuālā orientācija vai arī aktuāli ar seksualitāti saistīti jautājumi.

Att. nr. 7. Diskriminācija dēļ seksuālās orientācijas.

Kas ir droša vide?

Jauniešiem grūti atbildēt uz šo jautājumu

Droša vide ir māja, kurā dzīvo jauniešis, brīva, atklāta teritorija, mežs, kas labi pazīstams. Daba – ezers, upe. Pazīstama vieta. Klusa vieta, kur var klausīties mūziku.

Jūtas droši visur, kur ir mamma un vecākais brālis, vieta nav svarīga.

Droša vide ir kopā ar ģimenes locekļiem. Katram gadījumam ir pipars baloniņš.

Kas sniedz palīdzību grūtā brīdī?

Māsa, kura ir aizbildne, pašvaldības policija. Reiz bija atgadījums, kur fokusgrupas dalībnieks tika piekauts un tika izsaukta policija un ātrā palīdzība. Jaunākajai dalībniecei – galvenokārt cenšoties galā pati, bet citādi draugi un tēvs, Viens jauniešis atzīst, ka tikai DARI programmā

iegūtā draudzene aizstājot visu. Viss atkarīgs no situācijas – ja mentāla problēma – tad psihologs, mentors, jaunatnes darbinieks. Ja skola – tad klases biedri, skolotāja.

Draugi	96		39.7%
Ģimene / Vecāki	74		30.6%
Psihologs	25		10.3%
Skolas darbinieki (sociālais pedagogs)	7		2.9%
Skolotāji	9		3.7%
Sociālais darbinieks	11		4.5%
Cits	20		8.3%
iesniegto atbilžu summa	242		

Att.nr. 8. Atbalsta persona

Aptaujas anketās tiek norādīts, ka visbiežāk atbalstu saņem no draugiem, ģimenes un vecākiem. 10,3% jauniešu atbalstu saņem pie psihologa. Intervijās pietiekami bieži tiek skaidrots, ka reizēm atbalstu nesaņem: *“Es pats ar sevi runāju, pats sev palīdzu!”*

Kas ir iecietība? (tolerance)

Sarežģīts jautājums diskusijai. Tolerance arī esot pirmām kārtām cieņa. Ja kāda esot kāds defekts vai slimība tad vienkārši nepievērst uzmanību tam. Pat ja kāds nepatīk, tad neiet klāt

Tolerance ir pacietība, tas nenozīmē, ka viņam ir jāciena tas cilvēks.

Kā ir ar pieņemšanu? (pieņemt dažādību)

Kopumā jaunieši atzina, ka pieņem dažādību, taču atsevišķos gadījumos, ar tiem, kuri nepatīk, izvairītos no komunikācijas.

Piemēram, ja zin cilvēku, kurš ir rasists, dalībniece nevēlētos ar tādu komunicēt. Savukārt, pašai komunicējot ar citas rases pārstāvi, būtu grūtības sākumā komunicēt, jo uztrauktos par to vai citas rases pārstāvis nedomā, ka viņa varbūt par viņu slikti domā (diskriminējošas domas)

Jāsaprot, ka visi esam cilvēki, jāsaprot, ka ir dažādi raksturi, rases, orientācijas, ārējais izskats.

Viens no grupas dalībniekiem tomēr atzīst, ka ir grūtības pieņemt cilvēkus ar citu orientāciju – varot paciest, bet ne cienīt.

Kur jutušies visvairāk pieņemti?

Viena dalībnieca jūtas pieņemta visur, viņai esot vienalga vai ir pieņemta vai nē, tā esot to “citu cilvēku” problēma. Lielākā daļa atzīst, ka tās ir mājas, kas sasaucas ar drošo vidi. Pie vecākiem jūtas pieņemti. Jaunākajai no dalībniecēm dzīvojot pie vecveckāmiem.

Vecais “Vērmanes dārzs”, kad nebija kameras, kā arī skola.

Kāds ir draugu loks, kā izvēlas savus draugus?

Diskusijā dalās ar situācijām un atgadījumiem, pēc kuriem ir sadraudzējušies.

Ja kopīgi nobasto skolu. Vieno tas, ka piemēram, negāja uz angļu valodu. Tad izvēlas pēc attieksmes un kopīgām interesēm, tāpēc reizēm draugi mainās, jo mainās intereses. Piemēram, pagalmā iepazīnās spēlējot Ķerenes, šobrīd – kopīgas datorspēles.

Kādas ir vajadzības?

Jaunākajai fokusgrupas dalībniecei esot viss, neko nevajag. Puism, kuram māsa ir aizbildne, ir vajadzība pēc vecākiem (abi vecāki dzīvi).

Citam jauniešim ir vajadzība pēc attiecību uzlabošanas ar vecāko brāli, ilgojas pēc brāļa, savukārt ar tēvu nengrib pat runāt (dzīvo vienā mājoklī).

Vajadzība pēc klusuma.

Kopumā vajadzība ir pēc uzmanības un mīlestības no vecākiem.

pēc mīlestības	67		19.6%
pēc drošības (Ģimenē, Skolā, Draugu lokā, u.c.)	63		18.4%
pēc attiecībām	42		12.3%
pēc komunikācijas klātienē	28		8.2%
pēc mājīguma	18		5.3%
pēc kvalitatīva ēdiena	10		2.9%
pēc labāka apģērba	17		5%
pēc labas izglītības	41		12%
pēc informācijas tehnoloģijas	8		2.3%
pēc cieņas	40		11.7%
Cits	8		2.3%
iesniegto atbilžu summa	342		

Att.nr. 9. Jauniešu vajadzības

Aptaujas anketās mērķa grupas jaunieši kā svarīgāko vajadzību ir norādījuši mīlestību (19,6%), vajadzību pēc drošības (18,4%) un vajadzību pēc attiecībām (12,3%).

Intervijas liecina, ka jauniešu skatījumā neiecietība ir situācijas, kad pret jauniešiem izturas negodīgi vai netaisnīgi tikai tāpēc, ka viņi ir jauni. Tas var izpausties dažādos veidos, un tas var būt ļoti kaitinoši un nomācoši. Kā tas var izpausties?

Att.nr. 9.

Foto no projekta aktivitātēm.

Neuzticēšanās, kad pieaugušie bieži neuzticas jauniešiem, uzskatot, ka viņi nav pietiekami gudri vai atbildīgi, lai pieņemtu svarīgus lēmumus vai veiktu noteiktus uzdevumus. Tie var būt arī aizspriedumi un pieaugušie var domāt, ka visi jaunieši ir slinki, neinteresējas par nopietnām lietām vai ir neapdomīgi. Šādi aizspriedumi var ierobežot jauniešu iespējas un izraisīt nevajadzīgus konfliktus. Jaunieši var justies izstumti vai ignorēti pieaugušo sabiedrībā, piemēram, darba vietā vai sabiedriskās aktivitātēs, tikai tāpēc, ka viņiem nav pietiekami daudz dzīves pieredzes. Jauniešiem var būt grūtības atrast darbu vai tikt uzklautiem skolā, jo pieaugušie domā, ka viņiem nav pietiekamu prasmju vai zināšanu. Jauniešu interese par modernu mūziku, modi, tehnoloģijām un citām jauniešu kultūras izpausmēm var tikt uzskatīta par nenopietnu vai kaitinošu pieaugušo acīs.

Pētījumā laikā iegūta informācija tiek izmantota pārstāvēt mērķa grupu vajadzības un intereses.